

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Literari (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Prihodnjost Trsta.

(Dalje.)

Vlada je začela že nekaj delati v povzdigo tržaškega prometa in v obče si obečajo patrijotje od teh vladnih namer dobrega uspeha. V Afriki se začena novo življenje, Francozi, Italijani, Angleži se velikansko interesirajo za afrikanke dežele na sredozemskem morju, zadnji celo mislijo na to, da bi napravili še en sueški kanal, ker sedanjí k malu ne bo zadostoval potrebam prometa; predor ožine korintske je le prasanje časa in ta predor zopet še bolj skrajša pomorsko pot na vshod. Balkanske dežele se hitro pomikajo naprej v kulturnem pogledu in one imajo svoje naravne izvrstne luke na bregovih sredozemskega morja in tudi mala Azija ne bode dolgo časa več spala. Vzhodna Indija in Japonska uže zdaj velikansko napredujejo, tako da ste uže zdaj za promet jako uspešni cilj in ta promet z vsakim letom tako raste, da se je kar čuditi. Trst mora torej uže zdaj računati z vsemi temi spremembami, s tem svetovnim napredkom, da bode o svojem času pripravljen ter nov položaj boljše izkoristi, nego je to bilo gledé sueškega kanala. Ozi-rati se je treba torej na pogoje brzega razvika, kajti pri trgovini in prometu ni zgubljati časa: kedor je prvi, navadno uobi smetano, zadnji pa vodo.

Soseda, katera Trstu delata največe preglavice, sta od ene strani Reka, od druge pa Italija z svojimi jako hitro napredujočimi mnogimi lukami. Avstrijski listi in Tržačani sploh pa se skoraj bolj bojé Reke, nego pa italijanskih luk in ogrska trgovska politika imponira posebno tržaškim trgovcem, ki dozdaj še sami niso mislili na bodočnost in se sploh s takimi rečmi ne morejo sprijazniti, ker so bili navajeni zaslu-žiti le to, kar jim je prilika ponudila. A vsak narodni gospodar mora tudi v resnici priznati ogrskim državljenikom, da postopajo gledé Reke dosledno in po jako praktičnih gospodarskih načelih. Oni so gledali, da Reka na vse strani zvežejo z notranjimi produktivnimi deželami; oni so zidali državne železnice in primorali tako tudi privatne proge, da so znižale, zdatno znižale voznino za Reko, tako sicer, da je Reka uže zdaj na-se potegnola največi del žitnega in lesnega prometa in da skoraj s Kranjske zdaj bolje kaže izvažati les skoz Reko, nego skoz Trst.

Vse javkanje od naše strani nič ne koristi, dokler nema tudi na našej cizlitauske strani vlada v rokah konkurenčnih vajeov, ona mora imeti oblast, da tarife lahko diktira brezpogojno, kakor je to storila ogrska vlada, le potem je mogoče misliti na zdravo prometno politiko. A namesto tega, namesto, da se trdno poprimemo načela, da železnice morajo biti v rokah države, kaj se namerjava storiti pri nas?

Upliva se na južno železnico, da za Trst zniža tarife tako, da bode tudi iz transilavskih postaj voznina v

Trst stala toliko, kolikor stane v Reko; a za to žrtev naj bi dobivala južna železnica primerno odškodnino iz državne blagajnice, dakle pomoč Trstu naj se pokrije iz žepov davkoplačevalcev. Rothschildu ne smemo do živega, ker on je močan zadosti, da more braniti svoje interese tudi tam, kder so v nasprotju z držav-nimi interesi. Mnogo nemških listov piše celo, naj vlada prevzame nekatere slabe železnice, ki so pasivne, v svojo vlast; a to je le zaradi tega, da del-ničarji pridejo zopet do svojega denarja, a na glavno žilo se bojé potipati ti zdravniki, ker z Rothschildom se da napraviti še marsikaka operacija; vtiholn je celó začeti boj Bontoux-a proti Rothschildu, ako je bil ta boj tudi v resnici pravi odkritosrečni boj? Sicer pa je finančna politika te ali one grupe vedno le ego-istična politika in država sama bi se morala znebiti sploh vsacega upliva finančnih kraljev. »Länderbank« se na priliko poteza za to, da država prevzame v svojo vlast Elizabetino železnico, a to matadorov te banke ne zadržuje, da po svojej moči ovirajo izvršitev tega načela gledé železnice, ki so v francoskih rokah. Z ozirom na to se ni čuditi, da tržaška kupčijska zbor-nica nema toliko srčnosti, da bi bila v svojej spome-nici na vlado zahtevala kot eden prvih pogojev, da država sprejme v svojo vlast južno železnico, ki je vendar glavna prometna žila Avstrije, in edina taka žila Trstu. Kaj pomenja to, da na eno stran odobravajo nekateri tržaški veliki trgovci načelo držav-nih železnice, na drugo stran pa ne? To je stara lajna: vran vranu ne izkljuje očl. V spomenici trgovske zbornice na cesarja in na Njegovo vlado nahajamo pač prošnjo, naj vlada zida vse polno novih železnic, pri katerih je mogoče finančnim matadorjem kaj zaslu-žiti in kasneje zgube zvaliti na davkoplačevalce, a o vtelovljenju južne železnice ni tam govora. Meni-mo pa, da je princip državnih železnic najboljši gledé na promet, ako pomislimo, da so bile tudi po starem ceste vedno državno imenje in da je sploh promet občno dobro, ki ne sme biti odvisno od pri-vatnih oseb, katere po naravnem nagibu iščejo le lastnega dobička, a ne občnega blagostanja. A tudi gledé izvrševanja načela, da vse železnice morajo po-stati državne, mora država gledati, da je ne preva-rijo. Mi menimo namreč, da bi morala država vsako tako operacijo direktno učiniti brez posredovanja de-narnih zavodov, ker po rabljenju takih zavodov bi postala zopet vsa dobra stvar borsna igra, od katere bi pa zopet imele korist edino le finančne korifeje — v prvej vrsti torej židovska svojat. A skoraj vsi pred-logi, katere smo dozdaj slišali v namen rešenja Trsta pred propadom, merijo na tako borsno igro in na mastne finančne poslove. V prvej vrsti delajo naši rešitelji na to, da bi južnej železnici izposlovali mastno državno podporo, v drugej vrsti pa hočejo tukaj prej ali slej ustanoviti kako pomorsko banko.

Morda prav zato, da bi se s tem privabilo kaj tu-jega kapitala v Trst; pa največi dobiček bi od vsega tega imel sindikat, katerega prva glava bi bil zopet kak Rothschild in skoraj gotovo bi se taka banka zopet pečala le z borso, a malo s podporo pravega solidnega trgovstva. Prav s tem namenom so neka-teri visoki financirji našemu ministerstvu predložili pred nekaterimi meseci spomenico v katerej nasve-tujejo več pomorskih linij na Angleško in v Ameriko; a za to dejanje rešitve zahtevajo ti finančni baroni 1 mil. gold. na leto. V omenjenej spomenici pa ti gospodje govoré le o pomorskem prometu in se prav čisto nič ne ozirajo na železnične zveze; oni molčé o tem po-goju izvoza in uvoza, uže vedó zakaj. Oni nočejo, da bi Cizlitauska posnemala Ogrsko gledé gospodarske politike, in vendar je zboljšanje železnične politike prvi pogoj za povzdigo naše luke.

Mi sicer nismo menenja, da more Reka Trst pre-kositi, a kakor rečeno, dosedanje skušnje nam ka-žejo, da je Trst po Reki prikraščen za skoro ves izvoz ogrskega lesa, žita in drugih pridelkov. Nas-proti postopanju Ogrske pa so vsi dosedanjí poskusi za rešitev tržaškega prometa jako slabotni.

Uže mnogo let dela se za direktno zvezo Trsta z notranjo Avstrijo in zapadno Nemčijo; uže na sto-tine prošelj, brošur, deputacij je šlo na Dunaj v tej zadevi in hudi boji so bili mej privrženci predelske od ene in loške črte od druge strani; — a ves ta hrup je malo pomagal; glavno pomoč si dosedaj še vedno obečajo le od pomorskih naprav.

(Dalje prihodnjič.)

Tržaška razstava.

(Glavno posloppje št. 2.) (Dalje.) Na desnej strani za posebno pregrajo so razstavljeni izdelki papirnic, tiskarnic in drugi v to polje spadajoči predmeti. — Zbirka raznega papirja, katero je razstavila papirnica Schöglmühl pri Dunaji, nam kaže, da je tovarna na takej visočini, da more konkurirati z vsem svetom; v tej zbirki nahajaš skoraj vse, kar le more spadati v te obrtniško stroko. — Precej za to fabriko pride gledé dobrote in lepote papirja Ritterjeva papirnica iz Podgore pri Gorici in za to po Slovenskem dobro znana papirnica Leykam-Josefthal iz Gradca, katera je razstavila tudi karton iz lesne mase. Izvreten papir, posebno pergament in glacé, razstavila je velika fa-brika Eichman et Comp. iz Arnau-a; prav tako je pergamentni papir, potem drugi izdelki iz papirja, še celo cevi v velikej zbirki razstavila firma Kies-linga Erben v Vrhlabi na Češkem; vse pohvale vredni so tudi razni izdelki iz papirja od firme M. Kink et Comp. z Dunaja in razstavile so še nekatere druge

Da bi svoje prejšnje dežele nazaj pridobil, na-pové cesar Franc vojno Francozom l. 1809. Tri vojne avstrijske okolo 300.000 mož se razdelé na tri strani. Na Nemškem je bil vrhovni poveljnik nadvojvoda Karol, na Talijansko pošljejo nadvoj-voda Janeza, a proti Poljskej nadvojvoda Ferdi-nanda d' Este. Karol se je srečno bojeval, dokler ni prilomastil Napoleon, ki ga primora po bitki pri Eckmühl, da se umakne proti Českej. Uže 15. dan maja 1809 je bil Napoleon zopet v cesarskem dvoru v Šonbrunu poleg Dunaja, ter je namerjaval tudi Madjare proti cesarju naščuvati, da se odcepijo od Avstrije kot samos voje kraljestvo, pa takrat ga niso slušali.

Istega leta 1809 se uname upor cesarstvu vsi-gdar zvestih Tirolcev proti Francozom in Bavar-cem. Proslavili so se v tej borbi uneti narodnjaki Tirolci Andrej Hofer, Josip Spekbaher in Joahim Haspinger (poslednji kapucinec.) Premda so po-četkom navdušeni Tirolci branili svoj dom nena-vadnim pogumom, vendar se morajo naposled udati osodi in junaški Hofer, na kojega glavo je bilo raz-pisanih 10.000 gld., izdan od nekega lakomnega človečeta, bil je pozneje v Mantovi ustrelen v 20. febr. 1810. Na Talijanskem je bil Napoleon postavil za namestnega kralja svojega pasterka Evgenija kot višjega poveljnika tamošnjim vojnim oddelkom. Nadvojvoda avstrijski Ivan se je, zvedevši nevar-nost na severnej strani cesarstva, umakol iz Ita-lije na Štajersko in na Ogersko. Tu ga doteče Ev-genij in v bitvi pri Rabi potolče. Ko se je to go-dilo na severnej strani Avstrije, takrat so Francozi na jugu zopet v deželo prodrli. Naši vojaki se jim hrabro v bran postavijo, a po sporočilu starih vo-

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, spisuje M. Skalovič.)

(Dalje.)

Ta ostri ukaz je Tržačane jako osupnol, ter izprosijo dovoljenje, da smejo odposlati 4 mestne odbornike v Gorico k maršalu Masena, da bi jim kontribucijo znižal. No zaisto jim Masena odbije 3 milijone, ostalo pa vojskovod Solinac z vso ostro-stjo in brezusmiljenosti tirja. V dan bitke pri Slav-kovu t. j. 2. decembra 1805 vpelje maršal Masena novo začasno vlado v Trstu, katerej postavi na-čelnika Tržačana Capuano, in dva dni potem pride sam maršal v Trst, kder ga slovesno (streljanjem topov) spejmejo. V kratkem času se menjajo ge-nerali za generali ter silno stiskajo in nadlegu-jeje mesto, naposled pa se odvali kakor teški ka-men od srca Tržačanov, ko slišijo, da se je mir sklenol v Požunu, in da kar do takrat niso še vplačali Francozom, naj nič več ne dajo. Vendar še le v 4. dan marnja 1806, potem ko so bili v mestu tri mesece in trinajst dni, zapusté Francozi Trst. Velike slovesnosti priredé Tržačani zopet došlim avstrijskim vojakom; prejšnjemu gover-nerju grofu Lovacu gredó naproti do Bazovice magistrat, kapitul stolne cerkve, borzijanska de-putacija in drugi odlični meščani.

Domači bataljon se je istega leta 1805 bolj natanko uredil. V 9. dan julija ste se blagoslovile dve zastavi istega bataljona; soproga guvernerjeva in ona maršal lajtnanta Rozenbergova ste kumo-

vali. Poveljnik temu 500 mož broječemu okolič-nemu bataljonu je bil domačin Peter Frankels-berg, sodnik (avditor) dr. Kupferšajn, kaplan Jos. Milanič. Vzdržal se je okolični bataljon, ki je le pri domu o posebnih prilikah vojaško službo oprav-ljal, še do l. 1808.

Od početka l. 1806 do l. 1809 je bil Trst zopet pod Avstrijo. V tem času se odloči 16 nemških knezov od cesarstva nemškega ter se postavijo pod zavetništvo Napoleonovo (renska zaveza — Rhein-bund), zato pa tudi odloži cesar Franc krono rimsko nemškega cesarstva, katera je od l. 1438—1806 za-poredoma dičila 20 cesarjev iz Habsburške rodo-vine, ter se imenuje le cesar avstrijski. Hrabra nadvojvoda in brata cesarjeva Karol in Janez vpe-ljeta novo premembo ali dopolnjenje v vojaškej upravi, tako zvano »domobranstvo« (Landwehr). Glavni namen domobrancev je bil: braniti domačo deželo napadov sovražnikov. V posebnih spisih in pesnih so navduševali ljudstvo za domobranstvo, in res mnogo se jih je pridružilo, vendar ne to-liko (800.000 mož), kakor se je nadejal nadvojvoda Karol. V tej zadevi je prišel nadvojvoda Janez l. 1808 v Trst, ter je izdal razglas in poziv, da se tudi vsigdar zvesti Tržačani vdeležé domobranske vojne. Brezvspešen ni bil ta poziv; še precejšnje število domoljubnih mož in mladeničev se oglasi in napravita se dva bataljona; jeden mestni ko-jemu je bil poveljnik grof Pavl Brigido, a drugi okolični, kateremu je zapovedoval (devinski) grof Rajmund Thurn (della Torre). Mestni bataljon bram-bovski je prisegel v 20. dan marnja 1809 v starem Lazaretu, a okolični isti dan na »Božjem Polju« pri Proseku.

firme z Dunaja in z Českega različnega papirja toliko in tako dobrega, da mora vsakdo priznavati velikanski napredek naše države v tej obrtni stroki. Kot posebno važno obrtništvo nam je omeniti tudi različno posodo, cevi, plošče za krov — vse to iz papirščine. V tem obziru, posebno kar se tiče krovov iz papirščine, je skoro prva na razstavi firma Menzel Carl iz Bele na Českem, ta firma je s svojimi cenami in dobrimi ploščami iz papirščine pokrila skoro vse razstavne prostore. Papirščina iz lesa je tudi kaj zanimiva, ker iz te delajo zdaj že prav lep, trden papir za pisanje in tisk, kar nam na razstavi posebno dobro dokazujejo izloženi papirji iz lesne papirščine firme M. Diamant v Bruck-u na Muri. Tudi izdelki iz takozvanega lesnega cementa so kaj zanimivi; in je firma G. Nemeček iz Kraljevega gradca na Českem razstavila celo eno hišico, pokrito s tem cementom. V papirnatih tapetah in enakih izdelkih je na razstavi izvrstno zastopana firma Plette P. iz Prage. Papir za cigarete iz različne papirščine razstavili sti v močnih zbirkah firmi Weiser et Holzer iz Sanovca na Českem in Schnabl et Comp. z Dunaja. Trst ima v tej stroki malo zanimivega, edino fabrikacija kart za igro se je v Trstu povzdignola do neke veljave, ker tu imamo več fabrik za izdelovanje kart za igranje. Razstavila je tržaška firma P. Modiano še precej dobre karte (laške) za igro in papir za cigarete, manjše dobrote, in firma Finatzer, Mompurgo et Comp. tudi enake karte in papir za cigarete; a gledé kart za igro te fabrike ne dosega jo firme Piatnik z Dunaja, katera je v tej stroki že staro akreditirana.

V tem oddelku so razstavili tudi bukovezi in je firma F. Rollinger z Dunaja v tej stroki ena prvih na razstavi, posebno kar se tiče trgovskih knjig. A česki bukovezi niso nič za dunajskimi ter jih gledé solidnosti še presežajo; tako na priliko so dela J. Steinhilbera-a iz Wimberka na Českem kaj elegantna in trdna in so posebno okolo Jičina najboljše bukovezi v Avstriji. Elegantna in pohvale vredna bukovezna dela je razstavila tudi ljubljanska firma Kleinmayer et Bamberg. Od tržaških firm pa je edna firma Glessich omena vredna zaradi elegantnih in trdnih trgovskih knjig.

Obrtnija papirja v Avstriji je na vrhuncu tehnike produkcije na tem polju raste od leta do leta. Zdaj obstaja v Avstriji 176 papirnih fabrik; največ jih je na Českem (81), potem na Dolenje avstrijskem (26) in sploh v vsakej deželi jih je nekoliko. Največje so te le papirnice: Schlöglmühl, Arnau na Českem, Josefthal na Kranjskem in Podgora na Goriškem. Vsako leto izdelava jo avstr. fabrike za 700.000 metr. stotov papirja, od katerega izvažajo na inostransko za 261.000 metr. stotov. Posebno je omeniti tega, da se je ta obrtnija v pomanjkanju cunj vrgla na druge surovine, kakor so les, slama itd. in da zdaj avstrijske papirnice izdelujejo različne izdelke, še celo cevi, papirnati krov itd. Ta obrtnija se torej nema bati konkurence in si je posebno na Jutrovem zagotovila veliko prodajo.

V ozke zvezi z obrtnijo papirsko je tudi tiskarija, fotografija, litografija. Tudi v teh strokah je na razstavi prav mnogo izvrstnega. Brendler in Marklowsky z Dunaja imata na razstavi vse, kar se tiče tiskarne, črke, arabeske, stereotipe in vse druge razne pripomočke za krasotisk. Enake predmete je razstavila tiskarna Leykam-Josefthal v Gradcu in razven tega še posebno lepa dela tiskarska, litografska itd. Firma Poppelbaum et Bossow z Dunaja ima posebno krasne izdelke galvanoplastike in razne druge najnovejše pripomočke za tiskarno. Papirnica »Steyermühl« je razstavila prekrasne tiskarije, litografije, bakrorezne slike in slike na oljnat barve (oligrafije). Najpopolnejšo zbirko pripomočkov in izdelkov tiskarne pa je razstavila firma Gebrüder Stiepel iz Liberice na Českem. Od naših domačih tiskarn je razstavila Lloydova tiskarna v Trstu krasne tiskovine; a ta tiskarna je ena največjih v Avstriji, ona dela na plinov motor, kateri goni 6 velikih masin. zraven tega pa ima ta tiskarna še 9 manjših masin na roko; stavcevi in drugih delalcev je v tej tiskarni blizu 150, pro-

jakov iz one dobe so imeli primeroma s Francozi preokorno obleko, da se niso mogli tako hitro kretati, kakor brzi nasprotniki, a tudi puške so takrat z leseno šibo se nabivale. Tako mi je nekdo pravil, da v onej bitvi pri Razdrtem (pod Nanosom) v 16. maju 1809, so pridirjali Francozi na hitrih konjih in, da si je maršallajntant Tomažič naše vojske zaradi njih srčnosti in poguma kot posebno hvale vredne imenoval, vendar so se morali nadsili francoskeje umakniti. Prodrzno so neki francoski »Frkolasi« naše starejše vojske, ki so po tedajnej šegi imevali lase »s fižolovo moko potrošene«, za kite ulekli. Drugi dan po bitvi pri Razdrtem se uže pokazejo francoske čete na openskem vrhu nad Trstom, in v 18. dan maja 1809 so uže v tretjo zopet v mestu, kder ostanejo pet let, do 1814. Tržačani jih spoštljivo in spodobno sprejmejo, ter vso udanost kažejo, a cesar Napoleon ukaže, da se imata 2 bataljona brambovcv izročiti Francozom, sicer se mesto zažge. Dvatisoč ujetnikov in brambovcv se je neki takrat odpeljalo na Francosko. Vsi ukazi in določbe, zadevajoče javno društveno življenje, so izhajali v imenu cesarja Napoleona, po francoskih postavah se je vladalo. Bilo je nekaj nezadovoljnih, ki so se predrznoli oskruniti grb francoske vlade, zaradi česa si mesto nakopala silno ostro kazen, da ima plačati 50 milijonov frankov globe. A kamo iti ponje, ko je uže od pred čutilo velike od vojsk zaudane rane? Zastaviti so morali 30 najpremožnejših in najodličnejših meščanov, katere so Francozi odpeljali v Palmonovo na Frijsko, ter pretili, da se postrelé, ako se naložena kontribucija brzo ne vplača. Pa to se vendar ni zgodilo, in zastavljeni so se po več mesecih vrnoli v Trst.

(Dalje prihodnjič.)

meta pa ima vsako leto gotovo nad 200.000 gld. To je torej tiskarna, ki se ne sme sramovati nobene dunajske velike tiskarne. Kaj krasna litografska dela je razstavila tiskarna Guttman iz Trsta, ki se havi izključljivo z litografijo in dela prav mnogo. Tudi tiskarna Kleinmayer et Bamberg iz Ljubljane je na razstavi vredno zastopana po umetnih izdelkih tiskarne in dela Ljubljani vso čast.

V kartografskih izdelkih je zopet dunajska firma Artaria et Comp. ena najboljših na razstavi, ona je razstavila jako natančne in krasno delane zemljevide. Gledé oleografij, ki so zdaj uže v vsakej hiši navadne, prvi so Dunajčani in Čehi; krasne oleografske podobe so razstavile dunajske firme S. Czeiger in E. Hölzel, a skoraj prekosé dunajske izdelke prekrasne slike na različni material firme J. Mohaček iz Prage. — Tudi v fotografiji je dosti lepega na izložbi z Dunaja, Gradca, ali tržaški fotografii Sebastianutti et Benque niso s svojimi fotografijami prav čisto nič za Dunajčani. Mora se pripoznati, da je fotografija napravila velik napredek. V zadnjem času se je v Trstu udomačila tudi takozvana ksilografija, ali rezlanje podob za tisk, nadalje stampilji iz kaučuka; v Trstu je uže par takih tovarn, ki dobro delajo, posebno pa ona firme Freisinger. Tipografija in litografija se je v Avstriji posebno močno začela razvijati, odkar je začelo ustavno življenje in so se ustanovili mnogi novi listi, posebno na Dunaji in Pragi. Tiskarn je samo na Dunaji 112, v Pragi pa 31, vseh skupaj v Avstriji pa bo okoli 400 in več. Kakor tiskarne, napredujejo tudi livarne za črke in tovarne za tiskarne stroje in je na Dunaji takih majhnih tovarn uže 140.

Velik napredek je napravila na Dunaji in v Pragi oleografija, ki je bila pred 15 leti skoraj izključljivo francoska obrt, a zdaj Avstrija v tej stroki uže izvažajo. Velikanski napredek je napravila tudi fotografija in imamo zdaj v Avstriji uže blizu 600 fotografijnih večih atelierov, brez malih popotujočih fotografov.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Delegacije se utedno končati do 18. t. m.; državni zbor pa odpreti 28. t. m. Vendar to še ni prav gotovo; če se kaj posebnega, nepredvidnega primeri, potem se tudi ta doba premeni.

V budjetnem oddelku avstrijske delegacije je vojni minister 4. t. m. razlagal preuredbo vojske ter omenil, da iz nje ne bodo izvirale znamenite večje potrebščine. Bistveno se vojska o tem preuredi, da se napravi 14 vojaških krdel v Avstro-ogorske in eno krdelo v Bosni in Hercegovini. Minister je dalje razlagal koristi, ki iz te preuredbe nastanejo. Vlada se je prizadevala to stvar tako vrediti, da dolgo časa ne bo potreba dražih predrugečev; železi bi sicer še bilo, da se za vaje v orožji dovolé večje svote in preustroji topničarstvo, ali z ozirom na neugodno finančno stanje se je vse to odložilo do časa, ko bo državno denarstvo ugodneje.

Deputati avstrijske desnice so se dogovorili, da pri obravnavi proračuna o ministerstvu zunanjih zadev ne bodo stavili prašanj o zunanji politiki, ker tega z ozirom na splošno mirno stanje ni potreba.

Kmetje iz Dolenje-Avstrije so nedavno sklenoli neko spomenico, katera ima 28 točk ter je na njej podpisanih 14.221 kmetov. Poslali so to spomenico po posebnej deputaciji grofu Taaffeju, kateri jo je sprejel z opazko, da so nekatere točke uže prišle kakor vladne predloge v državni zbor, ter rekel, da je opravičena želja kmetov, da bi denar ceneje dobivali, kar pa je zdaj še zelo težko, ker so dotične družbe preokorne. Deputacija je zapustila grofa Taaffeja s popolnim prepričanjem, da ima on pravo srečo za kmeta in ne more prehlaliti njegovega zanimanje za kmetovski stan. — Ne hodi nam oponoše, če pri tej priliki prašamo: kdaj je bila kaka kmetjska deputacija o pravih kmetjskih zadevah pri katerem prejšnjem ministru? Ali so prejšnja ministerstva kedaj kmeta le omenila — razen o davkih? Davkov pa so mu vedno več nakladala in poleg tega vse tako delala, da so jih gonila judom v roke.

V mestnik občina Judenburg-Aussee je namesti Walterskirchna, ki se je poslanstvu odpovedal, 6. t. m. v državni zbor bil izvoljen neki Sprung.

Na Dunaji so čevljarji imeli lastno društvo, v tem pa tudi prepovedane knjige dajali brat svojim udom; vsled tega je policija bralnice in društvo zaprla. To je pa moze kopiranje tako razdražilo, da se jih je 1. t. m. zbralo nad 500, ki so hoteli napraviti nekako rabuko, ali policija, katerej ste prišli na pomoč dve kompaniji vojakov, razkropila je kopiranje.

Vnanje dežele.

Mej Črnogorci i Turki gotovo ne bo pravega miru, dokler bodo Turki v Evropi. Ker je vsled zadnje vojne Črnagora dobila več poprej turških okrajin, in s temi tudi nekoliko Turkov, pritožujejo se zdaj ti, da jim Črnogorci jemljó žitne pridelke. O tej zadevi so poslali v Škodo poslance, da se pritožijo konzulom evropskih velevladi.

V Beogradu je bil 4. t. m. ministerski svet, v katerem so se pobogali. Staro ministerstvo ostane in sklenolo se je, da se ima strogo čuti, da se izpolnujejo zakoni, da se zoper one osebe, ki delajo nered, strogo postopa in redna skupščina k malu skliče.

Na Italijanskem pri volitvah vendar ni vlada toliko pridobila, kakor so s prva vsi časniki poročali, parlament vladi ne bo dosti prijazniši, nego je bil zadnji. Posebno spomina vredno pa je to, da je ireidenta pridobila enajst sedežev.

Italijanski listi poročajo, da se politični ujetniki sploh pomilosté, predno se odpre novi državni zbor, pri tem dobé svobodo tudi zaprti iredentisti.

Mej Francosko in Italijansko uže davno ni pravega prijateljstva, če tudi sta oba naroda romaniške krvi; Italija ima le Francozom hvalo vedeti, da se je zjediniła; da jej ni Napoleon III. pomagal, še danes bi popolnoma bila razkosana i stari Garibaldi nič ne bi opravił bil. Bismark jo je tudi podpiral, pa samo v ta namen, da je z njeno pomočjo mogel Avstrijo zmagati. — A hvaležna Italija ni; dolgo ni bilo, ko je Napoleon III. Lombardijo pribojeval sardinskemu kralju, sebi pa izgovoril Nico in Savojsko. In uže se je znana pesem po vseh italijanskih mestih in trgih glasila zoper Napoleona. Sedaj pa dela preglavico Italijanom tuneško prašanje. Tam so namreč danes gospodarji Francozi, a Italijani bi tudi radi bili, ako bi mogli, osobito še zato, ker je tam mnogo Lahov, ki imajo večidel trgovine v rokah. Prav zato se je tudi italijanska vlada obrnola na francosko ter izrekla, da so tam italijanski interesi v nevarnosti; francoska vlada pa jo je potolažila, da nič ne ukrene, kar bi italijanskim interesom bilo škodljivo, i če kaj posebnega ukrene, dogovori se z italijansko vlado. — To je sicer vse lepo, a dober politikar takoj ugane, da bodo Francozi v Tunisu delali, kar spoznajo za potrebno, i to je tudi prav, ker Francozje so najbolj humanitarni narod; kamor koli so doslej prišli, in prišli so na široko in daleč, povsod so ljudstvu bili koristni. Italijani pa se s tem ne morejo ponášati: Francozi so vedno drugih narodov navade, običaje in jezik spoštovali, in prav zato jih čisla ves izobražen svet; Italijani pa delajo prav nasprotno, sebično, zato pa jih tudi na svetu nobeden poštenjak ne spoštuje. — Italija naj si tedaj v Tunisu le roké obriše, Francozi bodo uže za to deželo boljše skrbeli.

Na Francoskem se odkrivajo stvari, ki delajo strah vsej poštenej človeškej družbi. Dokazano je, da je tam po vsej deželi razširjena množestevilna tajna družba, katere namen je pokončavati vsako premoženje. Zadnje dni se je francosko ministerstvo o tej stvari posvetovalo. V Parizu in drugih krajih se nabijajo proglaš, v katerih se izreka, da anarhistov zapori nič ne strašijo, da se bodo še dalje bojevali, ne s puško na ulicah, kder bi jih vojaki uničili, ampak z vsemi znanstvenimi pripomočki. — Žal, da je to resnica, tega ne potrjujejo le z dinamitom napolnjene bombe, temuž začeli so rabiti tudi uže raznovrstne pline za pokončevanje del človeške marljivosti. To je grozno! Velike iznajdbe našega stolčja v rokah hudobnežev so strašanske.

Glavno ognjišče vseh zarotnikov je na Švicarskem, in sicer v Genfu. Tam kujejo zarote svobodno ne-zadovoljneži, vrtoglavec, izgnanci, zarotniki, izdajci i kar je še take smetljake, da bi človeštvo — osrečili! Bog nas varuj take sreče! — Nemška in ruska vlada ste uže v drugo švicarsko zvezno vlado svarile, naj čuje nad anarhisti in sklenene pogodbe izpolnjuje.

Mej francosko in turško vlado je vstal ozbiljen razpor. Po starej navadi namreč mora vsak tuneški bey, predno vlado nastopi, prositi turškega sultana, da ga potrdi. Francoska vlada pa ne dopušča, da bi novi bey to storil; zato pa se sultan jezi in misli vladam poslati protest ter izreči, da novega bey-a ne pripoznava.

Komisija, katera preiskuje vedenje Arabi paše, dobila je nove dokaze, da se je on vdeležil požiganja v Aleksandriji.

Vesti iz Kartuma so zelo vznemirjajoče. Kriši prorok Mahedi sicer ni še vzel Kartuma, ali poročila z juga trdijo za gotovo, da ima nad 80.000 moč (2) Ta poročila so celo hladnokrvne Angleže vznemirila, zato so poslali v Sudan častnike, da vso to stvar natančneje pozvedó; egiptovska vlada je določila 10.000 mož, da vstajo zadušé, tej vojski pa se ima pridružiti tudi 500 Angležev.

Dopisi.

Z Notranjskega, 3. novembra.

Neki slovenski list, kateri slovi zaradi izvrstnega kritičnega okusa, zadel je zopet v pravo iz pajčevine narejeno struno, ko je te dni priobčil veleučeno pisani dopis »z Gorenjskega«, kateri jako modro razpravlja korist sklepov kranjskega deželnege zbora, vzlasti kar zadeva preskrbovanje ubožih in šole v Kamniku. Nikdo naj ne misli, da smo Slovenci Bog več kako uneti za imenovane sklepe, a takim načinom, kateri je edino le nekim ljudem lasten, ne smemo se niti svojim zagrizlim nasprotnikom nasproti postavljati, tem manj pa moremo dopuščati krivo natolcevanje, vzlasti kar se poduka o ženskih ročnih delih tiče.

»Pratika je bolja nego gramatika«, veli neki domači (morebiti udomačeni pregovor) česar smo se mi velikrat prepričali, in s tega stališča hočemo tudi stvar zagovarjati. Nikar torej brez potrebe in po krivici zabavljati na učiteljice in učiteljske soproge, katere iz golega domoljubja za borni 30 gld. k večjemu 40 gld. po polu leta podučujejo kmetiške deklice v šivanji, pletenji itd.

Mi vsaj menimo, da ni škodljivo, ako si kmetiška deklica pri priliki vsaj da tudi sama nogovice splete; isto tako ni šivanje manj važno za kmetiško mladino, kajti mnogo grje zdé se nam raztrgane in od obleke viseče čire-čare, nego lepo in snažno zakrpana obleka. In ako se zraven tega nauče še kaj drugega — ako jim morebiti tudi rabilo ne bode — jim bode li škodovalo?

Omenjenemu listu bi pa vsakako želéli nekoliko več taktnosti, da bi se vsaj v šolske zadeve ne vtikal, ker je sam šole vrlo potreben.

Z ljubljanskega močvirja, 22. oktobra.

Sprejmi nam močvircem zelo priljubljena »Edinost tudi iz moje roke nekaj vrtic, ki naj potrdijo svetu resnico dopisa od todi štv. 52 dne 15. septembra. Koj kosem prebral imenovani dopis, sprevidel sem, da čuti dopisnik v resnici enake težnje z družimi močvirci na velikej ravnini, obstoječej iz okoli 26.000

oralov močvirja; sprevidel sem, da ga težje enaka bremena, in da ima srce na pravem mestu, ter bi rad pomagal, ako bi v njegovej moči bilo — v izboljšanje, v resnici v žalostnem stanju bivajočega močvirca. Koj takrat sem rekel sam pri sebi, da hočem prilično tudi jaz enkrat o tem nekoliko pisati. Nikako nočem stvari pretirati, a pripoznati se mora občno, da je list »Edinost« od 15. septembra mnogo močvircev prebralo, ker se je kar od prijatelja do prijatelja pošiljal; toda od nikogar nisem čul: to ni res, to ni prav, pač pa nasprotno se je priznavalo v popolno resnico, in se le po dopisniku popraševalo.

Jaz danes ne bom na drobno razkladal škode, katero je povzročilo po močvirju uže toliko časa trajajoče deževje, ker to bi bilo g. bralcem gotovo predolgčasno, posebno ker je letos tako na dolgo in široko zadela ta mokra šiba božja ubozeza kmeta. Dovolj da rečem: marsikateri kosček kruha, združenega s krvavimi žulji in potnim obrazom, uničilo je letošnje deževje. Pa kakor je prejšnji dopisnik uže trdil, odvrnilo bi se bilo mnogo, da so v to svrhu poklicani možje vestno svojo dolžnost spolnivali, in se bolj na prepričevalno stran, nego na visoko učenje (ali kako bi rekel?) ozirali —! Odkrito moram reči: ko sem prebral tehnično poročilo g. inženirja, kateremu je obstoječi močvirski odbor za to delo plačal menda 16.000 gld., (a kakor sem iz zanesljivega vira čul, hoče inženir imeti še 4000 gld.) nisem v poročilu našel drugega novega, v resnici koristnega, razen zapornice na »Gruberjevem kanalu«, in še te ne za močvirce koristne, ampak za mesto Ljubljana, ki bi imela vedno enoliko vode in za udmatskega »fabrikanta«, ki bi po teh zapornicah imel vedno enako moč za tovarniška dela. Da bi se v tem poročilu kaj o odstranitvi jez v Udmatu govorilo, tega še misliti ni!! Nad leto dni je uže minolo, kar se je lastniku tovarne naznanil sklep močvirskega odbora — za odstranitev jez, a verjemi mi, č. bralec, da danes jez trdnije stoji, nego je stal pred letom! In to v grozno škodo vsem prebivalcem po močvirju! Kdo je vse to povzročil, tega ne morem povedati, dasi sodi, misli se mnogo. Le prepogosto se mi vrtajo na misel besede nekega kmeta, ki je v neke ljubljanske gostilnici rekel: Ko so delali v Udmatu jez, kar suknene plachte so in suknjo okoli letali; ko so komisijonirali radi novozidanega mostu v Stepanji vasi, kropil je neki gosp. kar z slano vodo one, ki so bili za razširjenje in ne za izoženje struge Gruberjevega grabna z delovanjem mostu —; sedaj pa, hodi jo le ti gospodje po močvirju s »plajstiftom« in »lajstom«, pa gotovo lepe podobe na tla popadajo. Kaj je hotel ta mož s temi besedami povedati, tega ne vem, to naj č. bralec premišljuje —!

Prej sem omenil, da v vsem poročilu nisem našel nič drugega novega, razen zapornice; to hočem sedaj ob kratkem dokazati. Gotovo je uže nad dve leti, kar sva se jaz in moj prijatelj hotela prepričati, koliko škoduje jez v Udmatu in koliko ima voda padca od izliva Gruberjevega grabna iz Ljubljane do pritoka nazaj v Ljubljano. Bila sva različnega menenja, eden je hotel imeti 10'—11' drugi, pa 12'—13' padca. Pri tej priliki sem se tudi prepričal, da samo jez zadržuje za 4' vodo v visočini! Tedaj kakor rečeno, bilo bi treba za teh 10' do 13' ponizati, da bi voda za toliko po močvirju upadla, ter povsod enakomerno tekla; opomniti pa moram, da sva gledala na proste oči brez vsen »instrumentov! V poročilu g. inženirja pa sem našel pri znižanju Ljubljane —, da se mora pri jez v Udmatu za 3.20 m. struga ponizati. Koliko je razločka mej 3.20 m. in 10'—11', naj č. bralec sam zračuna, prepričan sem, da ne najde vrednosti 16.000—20.000 gld. —! Onih od 12'—13' pa za pod jezom vzemimo, in najdemo, da se nista dosti z prostimi očmi — proti »instrumentom« zmotila! — Da bi pa bilo treba močvircu vedeti, koliko vode s eneje minuti, sekundi po tej ali onej reki preteče, koliko kbč. m. vode preteče po tej ali onej strugi, to mislim, mi vsak prizna, da ne, in smelo trdim, da oni uže davno umrli možje, ki so za odkup malnov, jezov nad 70.000 gld. plačali, oni možje, ko so prevideli, da je treba namesto v Ljubljani imeti povodenj — še en vodotok kopati, oni možje, ki so v resnici dosti za osuševanje močvirja storili: gotovo niso računali tega, ampak so se svojo zdravo pametjo presodili, videči o povodnjih vodo — kaj je storiti! Sedaj pa; ko se le gleda, da se silna množica »gospodov« iz kmetijskih žuljev živi, to se ve da je treba — tacega računaj! Toda po vsem tem nastane prašanje: od kod vse to vzeti? in skoraj bi se prašalo: je li vse močvirje blizu dva milijona vredno? Z velikim veseljem smo sprejeli novo postavlo o »osuševanju močvirja«, a nje sad ni tako slasten, kakor smo se nadejali, in le prepogosto — še čuje glas: bolje je bilo pred postavlo. Posebno mnogo se imajo pritoževati na to postavlo oni, ki imajo navado požigati; mnogi so morali uže radi požiganja kazni plačevati, zakaj? to je lahek odgovor; zato ker so postavlo kovali taki gospodje, ki močvirja male ali prav nič niso poznali. Prašam te, dragi prijatelj, ki se enako z mano boriš od zgodnjega jutra do poznega večera za obstanek, da ne rečem za zboljšek svojega življenja: je li res to zato koristno, da mnogokrat za te postavbe kujejo gospodje, ki tvojih razmer celo nič ne poznajo, in je mej njimi dosti taci, ki ne vedo, kod raste kruh —! Mar misliš, da je to res tebi koristno, da imamo celo kopico postav raznih vrst, ki ti vse več ali manj nakladajo bremena? mar res misliš, da je to res pametno od tebe, da se daješ ob času kaci volite vodi enako slepcu, ter te vsaka majhna sapa omaje? mar misliš, da je to res kmetijstvu koristno, da se spravljajo za naše zastopnike mnogi nemškutarski odvetniki? mar ne sprevidiš, da je skrajni čas, da se to spreobrne in da te zastopa tak, ki tvoje težnje pozna, čuti s tabo vred, kaj je storiti, ter ima srce za blagostanje ljudstva, ne pa srce le za svoj žep? mar ne poznaš, da so vse nekako tako uvedli, ako se to ne spremeni, da v kratkem kmetijski stan propade in potem? Dovolj imamo sku-

šenj samo pri tej močvirski postavi, mar nismo vsi močvirci pričakovali od nje rešitve iz vode? ali nismo vsi mislili, da se uže toliko let na kupu ležeči denar v zboljšanje močvirja v istini porabi? Toda žalibog, na vsem smo se varali! Uže pri tiskanju tehničnega poročila je pokazal odbor, kdelima srce — ker je dal 500 iztiskov v nemškem in le 300 iztiskov v slovenskem jeziku tiskati, k ljubno odločnemu zahtevanju nekaterih odbornikov, naj se tiskajo samo v slovenskem jeziku, ker za vse na močvirju bivajoče Nemce zadostuje original, saj na vsem močvirju še eden Nemec ne prebiva, tedaj naj se ti troški prihranijo —! Zato pa k sklepu le to še rečem: Po delih jih spoznate.

Škofjateka, dne 2. novembra.

Draga »Edinost«, sprejmi iz pisane Loke te male vrstice. Navadno se o Ločanih po svetu govori, da imajo le polovico smojke, še naš domačin in zdaj vaš Cegnar v Trstu, zapel je o smojki. Naših ognjegascv pa nikakor neče smojka ali vsaj polu smojke navdahniti. To potrebno društvo hira, morda zato, ker so ga prejšnji nemški knedliji mastili, da ni moglo prebaviti vsega »gut šlavha«, kolikor ga je časi bilo, ko je v Loku nemčurška kopriva prav dobro rastla. Naše društvo le smojka, to je domača reč, dobro ozdravi in vidi se, da je uže začel razpošiljati semtertja slovenske plakate društveni odbor. Strani z nemsko komando: gut bavh, — gut šlavh sem hotel reči. Domača komanda k ognjegascem tudi privabi vse zaupne može v materialno pripomoč, zato pa priporočam našim mestnim očetom, naj to v pretres vzamejo. Tudi pri nas je Vodnar lil iz oblakov toliko moče da je Sora čez bregove stopila, pretrgala dolgi jez g. Gabru, vsled tega stoji malin, žaga, kovačija in še druga žiga na suhem.

Po vsem loškem okraju znanega tesarskega mojstra Jakoba g. Karlina je mrtud zadela na polu života. Vročinska bolezen je pri nas hudo razsajala, vendar je le malokdo umrl, naš obdespoštovani g. zdravnik Dr. Arko je bil vedno na nogah, njegov trud ni bil zastonj, marsikterega je obvaroval, da ni uže danes pri fari v črni zemlji, zato mu gre pa tudi vsa hvala. V poljanskej dolini je znan kmet Čuda v Sapotnici šel na svojo ogeljnico spat, pa ga je škodljivi sopar zadušil in se je zraven še opek, žena je zjutraj mrtvega našla; za njim žaluje troje nedoraslih otrok. Železnica Loka-Trst je zopet obudila vso našo pozornost, ako Bog da, upamo, da se vendar v par letih dovrši.

Z Dunaja, 6. novembra.

Nemški ustavoverci imajo tukaj na Dunaji britke ure, ker jim demokratije v Josefstadt ne daje miru. Kolikokrat so uže trdili, da dr. Kronawetter nema zaupanja in tudi po čudnih potih nekako nezaupnico priskrbeli, ko je pa treba javno in pošteno v obnem zboru v lice si pogledati, pa ginejo Kronawetterovi neprijatelji kakor kafa.

Tako je bilo tudi ondan, ko je velika večina Josefstadtskih volilcev demonstrativno zaupnico dala svojemu ljubljencu, dočim so Sturz-hovi pripadaši ostali na cedilu.

Celo Schönerer je poslal svojega moža Dr. Mucha sem; ta možičelj pa je bil z smehom sprejet. Ni dvomiti, da bo Kronawetter izvoljen.

Zdaj ugiblje vse, kakov bo novi državni zbor izvoljen po spremenjenem volitvenem zakonu. Ustavoverci se nič kaj prida ne obečajo, in kakor žaljeni pravijo po otročje: Nadležni smo postali v Avstriji. Strijci! Le pogledajte, kako se godi vašim somišljenikom na Nemškem pod železnim Bismarkom.

Domače in razne vesti.

Cesarjev dar. Cesar je podaril iz svoje privatne denarnice 150 goldinarjev občini sv. Florjana pri Gorici za napravo pokopališča in mrtvaške kapele.

Odborniki pol. društva »Edinost« so vabljani, da pridejo *prav gotovo k vaši seji*, ki bo v četrtek, 9 t. m. ob 1. uri popoldne v gostilni »Leon d'oro«, Corsia Stadion.

Nadvojvoda Albrecht je prišel včeraj zjutraj v Trst in je obiskal razstavo, o kateri je on sam največ raznovrstnega in najboljšega blaga razstavil.

Dvorni svetovalec Christ, novi načelnik finančnega vodstva v Trstu, nastopil je včeraj svojo novo službo. — Kakor se sliši, je ta gospod bolj pravičen Slovincem, nego njegov prednik. — Sliši se, da bo tudi viši finančni svetovalec baron Czörnig premeščen od tukaj.

Fml. baron Schönfeld, dosedanji vojaški poveljnik v Trstu, odšel je včeraj na njegovo novo mesto v Hermanstadt.

Novo tržaško politično društvo je imelo v nedeljo glavni občni zbor, kateri je izvolil sledeči odbor: Dr. Beniger, dr. Cavazzani, dr. Lunardelli, Rafael Luzzatto, baron E. Morpurgo, dr. Pinter, dr. Righetti, C. Rittmayer, August Schiavoni, dr. Volpi. O tem društvu smo uže izrekli svoje menenja.

Razstava se od zadnjega ponedeljka zapira uže ob polu petih večer. — Friderik baron Leitenberger, načelnik firme Fr. Leitenberger na Dunaji, prepustil je vse svoje razstavljene reči, ki se smejo vrstiti mej najlepše in so vredne več tisoč gld. g. deželnemu namestniku za dobrodelne namene. To je posnemanja vredno. — Danes teden se zapre velika naša razstava. Ni še znano, če se priredi o tej priliki kakova posebna svečanost. Zadnje dni je došlo še dosti obiskovalcev tudi iz daljave. V nedeljo pa je vstopilo 7000 plačujočih oseb. Mnogo razstavljalcev želi svoje blago zadnji dan prodati, bodisi tudi po zelo nizke ceni. *Srečkanje razstavne loterije* bo baje še le 5. januarja prihodnjega leta, dotle bodo, tako se upa, lozi razprodani. — Včeraj je obiskalo razstavo 340 dijakov srednjih šol goriških in 60 dijakov realke iz Pirana. Goriški dijaki prišli so s po-

sebnim vlakom in ko so došli na tuk. postajo zapeli so cesarsko himno.

O Oberdankovej smrtnej obsodbi piše nek nekdanji avditorijatski uradnik v Presse to le: Strmé sem bral v nekaterih časnikih vest, da so se akti o sodbi Oberdankovej, katerega je baje c. k. tržaška vojaška sodnja uže k smrti obsodila, predložili Njeg. veličanstvu cesarju. Tu so poročevalci dotičnih listov gotovo imeli v mislih civilno kazensko postopanje, od katerega pa je kazensko postopanje pri c. k. vojaških sodnijah bistveno različno. Od vojaške sodnje izročena smrtna obsodba se nikoli ne predloži cesarju v potrjenje, samo ob sebi se tedaj umeje, da se dotični akti ne pošiljajo cesarju. Iz §. 88 vojaškega kazenskega postopnika je jasno razvidno, da je krdelni poveljnik sodnji gospod, ki potrjuje smrtne sodbe. To se godi z izrekom: naj se naznani in izvrši. Poveljnik, kakor sodnji gospod, ima pravico pomiloščevanja. §. 92 omenja izrečno primerljaje, v katerih se mora vojaška obsodba z akti vred predložiti najvišji vojaški sodnji v potrjenje. O predložitvi aktov cesarju, ali s potrjenju smrtne obsodbe po njem pa v vojaškem kazenskem postopniku ni ene besede ni.

Levi in Parenzani. Iz Rima se poroča, da so bili po govori zaradi izročitve teh dveh bombardsev brezuspešni.

Novi koleki vseh vrst pridejo v rabo 1. dan prihodnjega leta. Stari se bodo rabili samo do 31. januarja, potem ne bodo več veljavni, in se bodo sprejemali do 31. aprila le pri davkarskih in carinarskih uradih.

Iz Gorice se nam piše: da je minoli teden 12 letni fant v Sempasu po *nepravdnosti* ustrelil drugo fanta enake starosti. V goriški bolnišnici pa je te dni umrla 17 letna deklica iz Rifenberga, ki se je bila požgala s petrolijevo svetilnico.

Goriškega zemljiško-odveznega založnega obligacije. Pri srečkanju dne 31. oktobra so bile te le izrečane: Z odrezki po gl. 50 st. velj. — št. 237. 239. 250. Z odrezki po gl. 100 st. velj. — št. 159. 160. 521. 917. 960. 986. 987. 988. 1006. 1013. 114. Z odrezki po gl. 500 st. velj. — št. 216. 217. 222. 223. 237. 238. Z odrezki po gl. 1000 st. velj. — št. 7 101 za delni znesek gl. 550; — 427. 461. 463. 468. 469. 470. 528. 561. 562. 563. Z odrezki po gl. 5000 st. velj. — št. 79 za delni znesek gl. 1630; ostalih 3270 gl. založi se z obligacijami, to je 3 po 1000 gl., 2 po 100 gl. in 1 po 50 gl., 20 gl. pa se izplača v gotovem po borsni ceni črka. A št. 350 po gl. 560 st. velj. črka A št. 85 po gl. 5270 st. velj. črka A št. 301 po gl. 640 st. velj. — Te obligacije bodo izplačevala denarnica zemljiško-odveznega zaloga od dne 30. aprila 1883 počeni v zneskih preračunjenih v avstrijsko veljavo. Za obligaciji št. 253 po 50 gl. in št. 78 po 5000 gld., ki ste bile izsrečkani dne 31. oktobra 1881, niso se še oglasile dotične stranke, da bi se jim izplačale.

Odlikovanje. Gosp. dr. Lenard Kofutar, profesor bogoslovja in častni kanonik v Ljubljani, dobil je za svoje mnogoletno in zaslužno delovanje viteški križ Fran Josipovega reda.

»Slovenski Narod« konfiscirali so včeraj na telegrafično povelje iz Ljubljane na tukajšnji pošti.

Hmeljarsko društvo v Zalci pri Celji bo imelo 9. t. m. glavni zbor. *Spored:* v jutro se pogleda mandanje novega in oranje starega hmeljarskega vrta na zemljišču žalske občine. Popoldne seja, katera obsega 1. poročilo novih skušenj o letošnji hmeljarji, 2. Določilo hmeljarskih sejmov za l. 1883. 3. Poročilo o razstavi hmelja. 4. Statistični izkazi. 5. Razgovor o premiranju delalcev. 6. Govor o hmeljarji v slovenskem in nemškem jeziku. 7. Občni nasveti.

Vse gg. člane uljudno vabimo k letošnjemu zadnjemu izletu, kateri bo v nedeljo 12. t. m. točno ob 2. uri. Odhod iz telovadnice »pri Judtmanu« via Coroneo št. 24 v Dolino. Odhod iz Doline ob 7. uri zvečer, priti je v popolnej »sokolske« opravi. Kateri nemajo še klobukov so naprošeni naj se brzo oglasijo pri denarničarju g. M. Keržetu, Piazza S. Giovanni št. 1. K obilnici udeležbi vabi Odbor.

Popravek. V zadnjem štev. se nam je urinolo neljubi pogršek v uvodnem članku in sicer namesto 72,000 ozirom, 24,000 parobrodov, čitaj 72,000 oziroma 24,000 tonelat.

Cesarjevič Rudolf odličen lovec. Pri lovu v Kamenicah na Češkem 21. oktobra je ustrelil cesarjevič: 6 srn, 590 zajcev, 22 pitomnih zajcev, 224 fazanov, 55 jerebov, 3 kljunače; skupaj 901 komadov.

Ova nova časnika, o katerih smo uže omenili, prišla sta na svitlo na Dunaji v nemškem jeziku. Nju prvi številki smo dobili zadnje nedelje, in reči moramo, da sta nas jako razveselila. Prvi časnik se imenuje »Reform«, izhaja vsako nedeljo v lepe in velike obliki na 12 straneh, velja po pošti pošiljan na mesec en goldinar, za tri mesece 3 gld. itd. Prva štev. je prinesla lep program i mnogo zanimivega gradiva. V programu poudarja uredništvo osobito najvažnijo stvar: spravo vseh narodov. — Drugi časnik se imenuje: »Slavische Rundschau«, ki je prav za prav priloga poprej omenjenemu časniku in se peča z lepoznavsko literaturo vseh Slovanov. Uže prvo število prinaša: »Pankraz Vater; aus dem Slovenischen des Johann Kersnik«. Velja po pošti pošiljan za vse leto 8 gld. za polu leta 4, in za četrt leta 2 gld. S prav dobro vestjo priporočamo oba omenjena časnika vsem onim Slovincem, ki so zmožni nemškega jezika.

Vojaška kontrolna ura. Segedinski urar Auer je znašel zelo praktično uro, po kateri je mogoče pri vojaških marših in vajah natanko določiti število storjenih kilometrov, kakor tudi čas, v katerem so se toriti. Auer je predložil svoj iznajdbi cesarju in

te dni je prijel od vojnega ministerstva, pismo v katerem se mu naznanja, da je cesar ukazal sprejem njegove jako važne iznajdba. H krati pa je prejel krasno, z 36 lepimi kamni vdelano brilantno naprsno iglo v dar, kakor znamenje cesarjevega priznanja.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Uredba zemljiškega davka.

Našemu ljudstvu je gotovo uredba zemljiškega davka silno važna in zatoraj tudi zelo na srcu; mi smo to stvar že dostikrat poudarjali i še le zadnjič rekli, da se bo v kratkem času moral kmet zemljiškega davka popolnoma oprostiti, da bo mogel izhajati, ker sicer ga Amerika se svojim cenim žitom spravi na beraško palico.

Mi bomo o tem, ako Bog nas ohrani v zdravju, še mnogo govorili. Danes priobčujemo samo to, kako so razne komisije cenile čiste dohodke posameznih dežel in kako so na podlogi teh dohodkov določile zemljiški davek, ki ima veljati za 15 let.

Prvi pregled, to je čisti dohodek, proračunil se je tako le:

I.

Dežela	Čisti dohodek za vsa dežela po			
	predlogih deželnih komisij v letu 1880.	sklepih osrednjih komisij v letu 1880.	sklepih reklamacijskih deželnih komisij v letu 1880.	predlogu poročnega osrednjega komisije.
Goldinarjev.				
Dol. Avstrija	21,561.475	20,429.077	19,735.018	19,754.919
Gor. Avstrija	10,128.309	12,440.123	11,860.473	11,880.224
Solnograško	1,742.739	1,528.062	1,469.479	1,479.898
Štajersko	12,861.372	11,230.625	10,744.425	10,714.572
Koroško	3,063.981	3,075.827	2,967.063	2,992.015
Kranjsko	3,001.232	2,868.939	2,810.031	2,815.942
Primorsko	3,302.797	3,115.695	2,982.648	2,987.643
Dalmacija	1,438.293	1,426.204	1,412.507	1,421.098
Češko	48,786.207	51,111.244	50,252.886	50,969.516
Moravsko	25,081.114	25,164.004	24,388.985	24,465.539
Slezija	3,598.017	3,709.735	3,613.426	3,613.426
Tirolsko	4,623.631	5,553.558	4,741.331	4,784.274
Predaleško	620.887	679.141	651.248	656.599
Galicija	22,399.978	25,122.880	24,348.462	24,494.326
Bukovina	3,115.201	2,303.958	2,110.393	2,122.289
Skupaj	165,225.178	169,640.072	164,087.875	165,132.310

Drugi pregled to je zemljiški davek, pa se je tako le proračunil:

II.

Dežela	Davek za vsa dežela po			
	predlogih deželnih komisij v letu 1880.	sklepih osrednjih komisij v letu 1880.	sklepih reklamacijskih deželnih komisij v letu 1880.	predlogu poročnega osrednjega komisije.
Goldinarjev.				
Dol. Avstrija	4,894.915	4,514.826	4,519.319	4,484.373
Gor. Avstrija	2,299.342	2,749.208	2,716.048	2,696.811
Solnograško	395.639	337.702	336.511	335.978
Štajersko	2,919.806	2,479.758	2,460.474	2,432.208
Koroško	695.549	679.758	679.457	679.187
Kranjsko	681.344	634.033	643.497	639.335
Primorsko	749.805	688.569	639.026	678.195
Dalmacija	326.511	315.191	323.464	322.590
Češko	11,075.511	11,295.581	11,507.796	11,567.809
Moravsko	5,693.949	5,561.245	5,585.085	5,553.678
Slezija	816.827	817.862	827.474	820.247
Tirolsko	1,049.663	1,227.336	1,085.765	1,086.030
Predaleško	140.955	150.090	149.136	149.048
Galicija	5,062.571	5,552.156	5,575.798	5,560.215
Bukovina	707.217	487.075	483.280	479.490
Skupaj	37,509.644	37,490.453	37,576.130	37,485.189

Iz obeh teh pregledov je razvidno, koliko so se v posameznih deželah brigale deželne reklamacijske komisije za reklamacije, in koliko je uvaževal poročnik osrednje reklamacijske komisije sklepe deželnih reklamacijskih komisij.

Konečni davek pa še ni določen, ampak prav zdaj obravnjuje to zadevo osrednja komisija.

Kako se vpitome golobje? Nek gospod o tem piše: »Pred poludrugim letom sem si začel oskrbovati golobe ter sem jih pital vedno sam. Nasipal sem jim zrnja ter jih navadil, da so vedno bližje k mojim nogam hodili. Ko so bili uže prav blizu mene, vsipal sem jim manj zrnja, potem se pripognol, držal roko s turšico pri tleh, kako zrno iz nje spustil in k malu so prišli k meni in iz roke pikali. Potem sem roko vedno višje držal in k malu so začeli frfati na mojo roko. In tako sem roko vedno višje vzdigoval in skrbno pazil, da jih ne prestrašim, žvižgal sem jim, ali jih nagovarjal, da so šeasoma vso boječnost zgubili ter mi na ramo sedali. Da se le en golob vdomači, vdomačijo se drugi prav naglo. — Mi priobčujemo to tistim, ki se z golobi radi pečajo ter imajo čas zato, nikakor pa kmetom ne svetujemo, da bi si držali golobov, ker oni na polji veliko škodo delajo.

Na zadnje »Poslano« iz Ljubljane v »Soči«.

Pošteni ljudi običajno ono, što na javnost iznesu svojim imenom podpisati, ali Vama kao da je to deveta briga. Na »Izjavi« našoj — za koju kažete, da je kao i sve ostalo »naručeno« — imade preko 300 podpisa, a Vi pošto niste u stanju niti riečice optovrći, lačate se anonimna i podla »osobna« napadanja kao što se u obšte hoće velike drzovitosti podpisati, i govoriti u imenu Ljubljanačana, koje mi u visoko cijenimo. U ostalom je u dobar i sretni čas odgovorio »Slov. Narod«, (vidi br. 252) kojega glas nam je mjerodavniji. Na eventualna buduća vaša priklapanja neću se više osvrćati, i time da ste mi zdravo i veselo!

Vučković.

*) Buduć Vas stići, dani sa dva imena izdati nemoguće. Opazka sluga ra.

Tržno poročilo.

Kava — neznatna kupčija, cene nespremenjene, a mlahove.

Sladkor — srednja prodaja, cene nespremenjene. **Sadje** — v dobrem obrajtu, prodalo se je več blaga po polnih zadnjič naznanjenih cenah.

Petrolje — Kar čez noč se je spremenil položaj, iz Amerike so došla poročila, da je tam cena močno poskočila, vsled česar so včeraj tukaj terjali uže 9¹/₂ gld. in denes terjajo uže 10 gld. in čez. — Vse kaže, da bo de cena šla še više, morda na 11 gld.

Domači pridelki — Srednja kupčija, cene nespremenjene.

Žito — Neznatna kupčija, cene pri vsem tem trdne.

Borsno poročilo.

Tendencja bila je te dni jako neodločna, kmalo boljša, kmalo slabša, kurzi so zarad tega jako nestanovitni. Valute se pomikajo nazaj.

Dunajska borza

dne 7. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld. 65 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 » 55 »
Zlata renta	95 » 50 »
5% avst. renta	92 » 35 »
Delnice narodne banke	837 » — »
Kreditne delnice	307 » 75 »
London 10 lr sterlin	119 » 20 »
Napoleon	9 » 47 ¹ / ₂ »
C. kr. cekini	5 » 66 »
100 državnih mark	58 » 35 »

Hiša naprodaj.

V Tolminu na prav lepem prostoru je naprodaj čisto nova za gostilnico naj pripravnija hiša s 9 sobami 3 kletmi in eno podzemeljsko za pivo, z dvoriščem, vrtom in krasnim prostorom (teraso) pod hišo, se šalo in shrambo za seno tik hiše, v kateri je uže mnogo let gostilnica. Kdor jo želi kupiti, naj se obrne do lastnika.

(3-1) Lamberta Monfreda v Tolminu.

Trgovska tvrdka

G. Milesi

v Trstu

odpošilja s poštnim povzetjem v majhnih baleh po 4¹/₂ kilogr. prosto carine in vozine na vse kraje avstro-ogrsko države po sledečih cenah na debelo:

Ceylon plant najfineje	1 kilogr. gld. 1.70
» biser (Peri) naravno zeleno	» » » 1.95
Manila biser, blede, jako fino	» » » 1.60
Kuba debelo zrnat najfineje	» » » 1.75
St. Domingo	» » » 1.45
Java najfineje zeleno	» » » 1.42
Zlata Java (lepo rumeno)	» » » 1.54
Santos najfineje, zeleno	» » » 1.36
Rio zbrano	» » » 1.30
Riž namizni najfineji	» » » —.40
» Rangoon I. vrste	» » » —.34
Namizno olje francosko v kositarjih po 4 kilogr.	» » » 1.28
» Monte St. Angelo ital.	» » » 1.15
Makaroni, pravi napolski v zabojih	» » » —.66

Odpošilja nadalje vsakovrstne začimbe, južno sadje, francoski žafran, najfineje čokolado, vsakovrstne sladčice po najnižjih cenah.

Na zahtevanje pošilja franco tudi obširne cenike. 11

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer - jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,

generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanje za Singerjeve šivalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13-12)

Dražbe.

V Gorici hiša št. 148 in 149 v gosposkeji ulici, cenjena 9632 gld., 9 in 29. novembra.
— V Buzetu posestvo Lorencea in Dominika Kodoljeva, cenjeno 1922 gld., 23. nov., 23. dec. — V Komnu posestvo Ane Trobie v Barjah, cenjeno 421 gld., 13. nov., 13. dec., 13. jan.

Was sollen wir lesen?

Das

ECHE

Wochenschrift für Politik, Literatur Kunst und Wissenschaft.

Wöchentlich 32 Folioseiten.

Diese reichhaltigste und wohlfeilste aller Wochenübersichten enthält das Wissensverste u. Interessanteste aus neuen Büchern und aus allen bedeutendsten Zeitungen und Zeitschriften der Welt.

Deutsche, Österreichische, Schweizer, Ungarische, Holländische, Belgische, Amerikanische, Englische, Französische, Nordische, Italienische, Schwedische, Spanische, Portugiesische, Polnische, Neugriechische, Russische, Arabische, Rumänische, Dänische, Türkische.

Stimmen der Presse, die ein übersichtliches Gesamtbild der geistigen Bewegung unserer Zeit und ihres öffentlichen Lebens gewahren.

Mit Kreuzband-Versendung nach Oesterreich-Ungarn mit Stempel vierteljährlich M. 2.50.

Bestellungen bei allen Postanstalten, Buchhandlungen und Zeitungsverkäufern. Probe-Nummern sind durch jede Buchhandlung, sowie durch die Verlagshandlung J. H. SCHÖNER in Berlin, S. W., Des-Sauerstr. 12, gratis u. franco zu beziehen.

FILIALE IN TRIESTE

dell'i. r. priv.

Stabilimento Austriaco di credito

per Commercio ed Industria.

VERSAMENTI IN CONTANTI

Banconote:

3¹/₂% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni
3¹/₂% » » » » » 8 »
4% » » » » » 30 »

Per le lettere di versamento attualmente in circolazione, il nuovo tasso d'interesse comincerà a decorrere dalli 27 corrente, 31 corrente e 22 Novembre, a seconda del rispettivo preavviso

Napoleoni:

3¹/₂% annuo interesse verso preavviso di 30 giorni
3¹/₂% » » » » » 3 mesi
3¹/₂% » » » » » 6 »

Banco Giro:

Banconote 2¹/₂% sopra qualunque somma

Napoleoni senza interessi

Assegni

sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Salisburgo, Klagenfurt, Fiume Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite

di Valori, divise e incasso coupons 1/2% provvigione.

Antecipazioni

sopra Warrants in contanti 5% interesse annuo franco di provvigione.

Mediante apertura di credito a Londra 1/2% provvigione per 3 mesi.

» Effetti 6% interesse annuo sino l'importo di 2000 per importi superiori rasso da convenirsi.

Trieste, 24 Ottobre 1882. (24)

Najstarejša avstrijska zavarovalnica

c. k. priv.

Azienda Assicuratrice

v Trstu

ustanovljena v letu 1882 s poroštveno svoto nad osem milijonov goldinarjev

ki so bili po predpisu V: 214 trgovinskega zakonika v zadnjem glavnem zboru dokazani, priporoča se za zavarovanje.

1. Zoper škodo po požarih na poslopijih, fabrikah, pohištvi, zalogah z blagom, shrambah s poljskimi pridelki, kakor tudi na drugem premičnem blagu.
2. Zoper škodo po potih na mokrem in suhem.
3. Zavarovanje na človeško življenje v vseh razmerah.
4. Zavarovanje zoper nesreče na životu in življenju.

Azienda Assicuratrice, ki si je od svojega ustanovljenja pridobila zaslužno dobro mie v avstrijske državi in zunaj nje, zavaruje po najcenejih vplačili i naj-slobodnejših pogojih in daje se svojo poroštveno svoto p. n. občinstvu gotovo varnost.

Pozvedovanja vsake vrste radovoljno daje preglede brez plačila deli in zavarovalne ponudbe sprejema

vodstvo v Trstu

via S. Nicolo št. 4.

Kakor tudi zastopništva in glavna društveno opravništva v vseh večjih krajih avstrijsko ugarske države in v Italiji. 12-8

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču.



je odlično najboljšo zdravilo zoper protin in revmatizem. trganje po udih, bolečine v križi ter živih, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj s samo »cvet zoper trganje po dr. Maliču« z zraven stoječim znamenjem; 1 steklenica 50 kr., pravega prodaje in razpošilja samo

lekarna »pri samorogu« J. pl. Trnkoczyja na mestnem trgu št. 4 v Ljubljani. (10-2)

Odlikovano s sreberno medaljo na tržaški razstavi.

Najnovejši patent-hlačniki!

Najbolje praktični, primerni, elegantni!

Dom. Schönbaumsfeld-ovega sina

na Dunaju.

Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogrskoj državi.

Prosi se, dobro paziti na izdelavo.

12-2

